

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

ІННА БОЛЬШАКОВА
МАРИНА ПРИСТІНСЬКА

НАВЧАННЯ
БЕЗ МЕЖ

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

1
КЛАС

ЧАСТИНА 1

Інна Большакова, Марина Пристінська

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

Підручник інтегрованого курсу для 1 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 1

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

*Електронні матеріали
до підручника*

Харків
Видавництво «Ранок»
2023

Дорогі друзі та подруги!

Ви любите дивуватись і пізнавати нове?

Тоді гортайте підручник і починайте досліджувати, обговорювати, міркувати, мріяти, створювати. Вам буде цікаво!

Бажаємо успіхів!

ПРО МЕНЕ

ПЕРШИЙ ДЕНЬ У ШКОЛІ

Ми живемо в Україні. Ми — громадяни України.
Наша школа — українська.

1 Що ти знаєш про Україну?

Україна

Батьківщина

Київ

2 Розкажи про себе. Як тебе звати? Скільки тобі років? Про що тобі цікаво дізнатися в школі?

Мене звуть Артем.
Мені шість років.
Я хочу навчатися
у школі,
тому що...

Я — Ганна.
Мені теж шість років.
Я — першокласниця.
У школі буде цікаво,
тому що...

Коли люди живуть поруч чи учні/учениці навчаються разом, вони домовляються виконувати ПРАВИЛА. Правило — це такий звичай, який приймають люди. У твоєму класі будуть правила, які виконуватимуть усі учні та учениці класу.

3

Учні та учениці першого класу зробили список правил. Познайомся з ними. Розкажи, який малюнок відповідає кожному з правил.

ПРАВИЛА НАШОГО КЛАСУ

1. Поважаймо одне одного.
2. Хочеш запитати або відповісти — підніми руку.
3. Спочатку слухай — потім говори.
4. Виконуй завдання до кінця.
5. Завжди прибирай після себе.

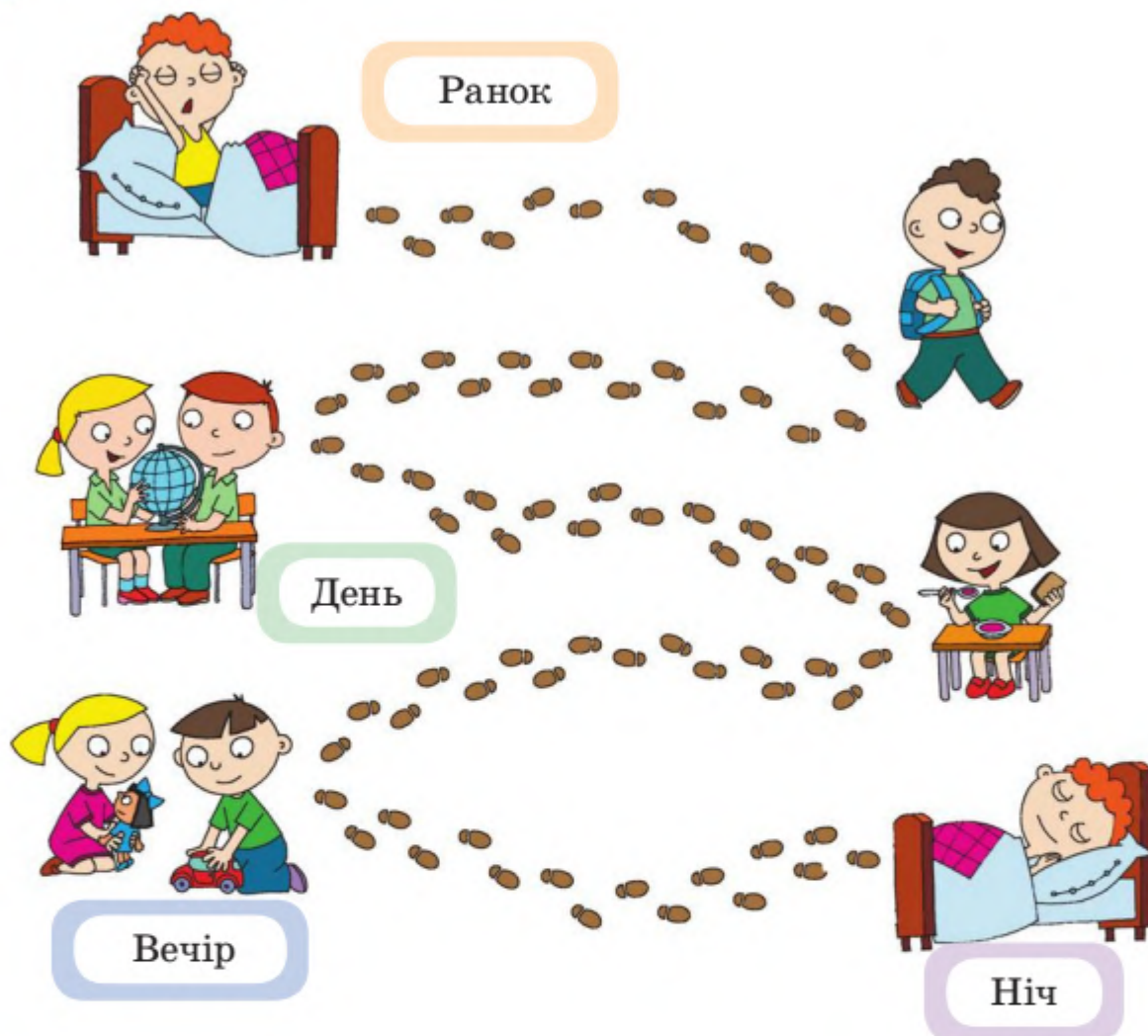

Які правила ти можеш додати?

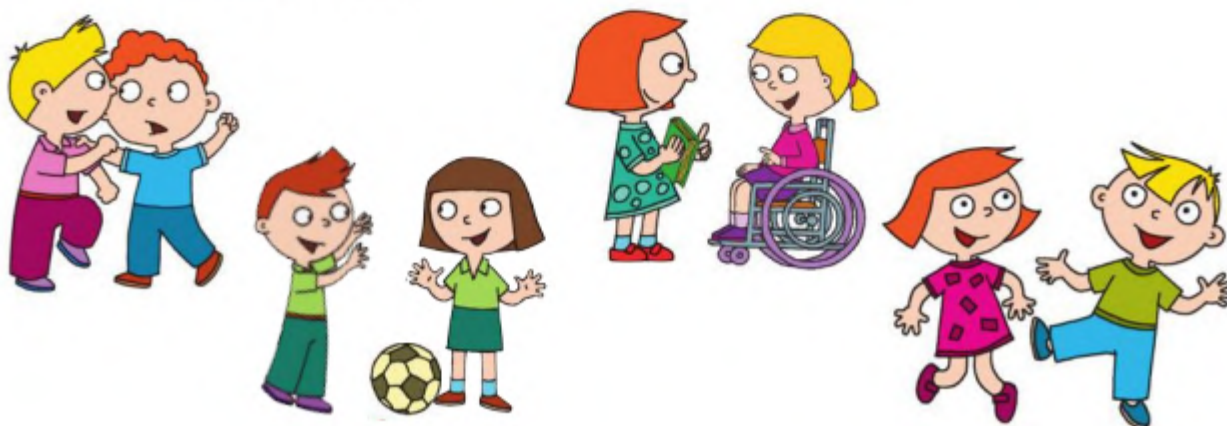
Чому важливо виконувати правила?

МІЙ РОБОЧИЙ ДЕНЬ

1 Опиши свій робочий день.

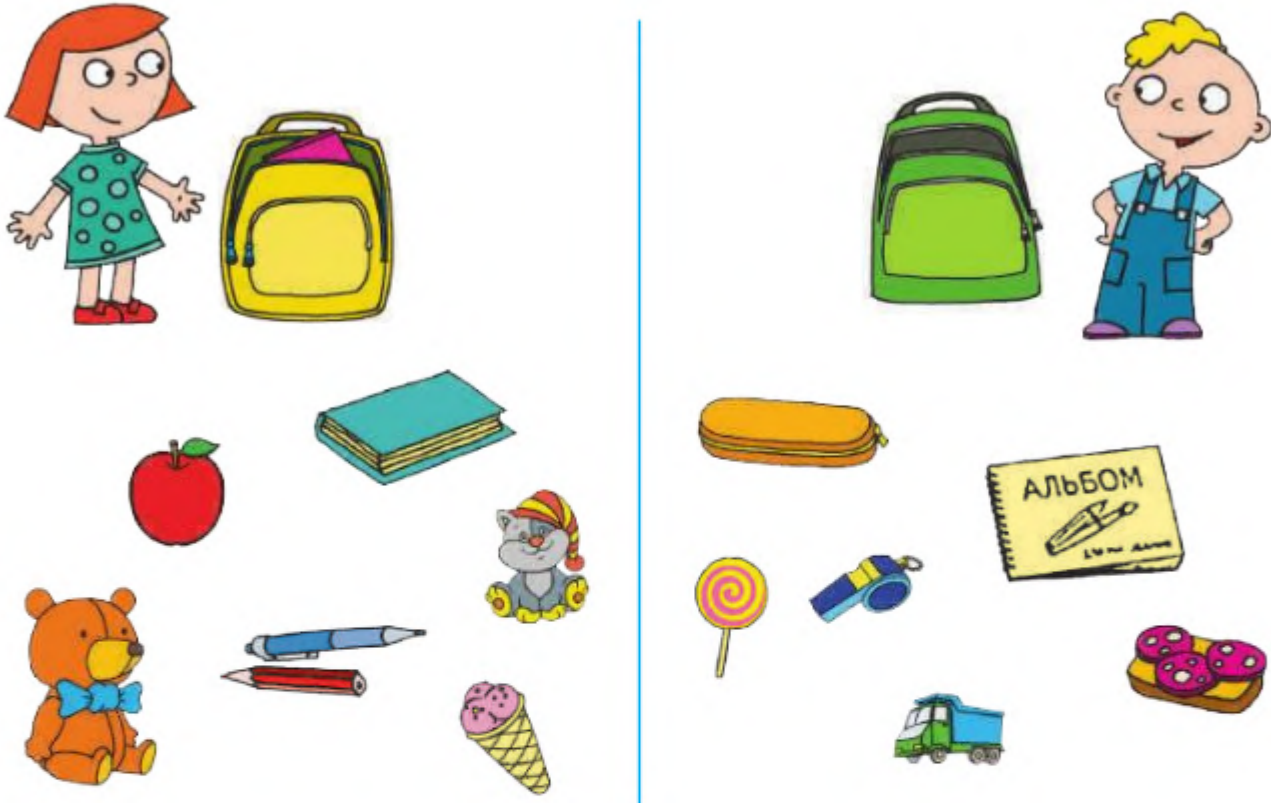

2 Що роблять діти на перерві? У якій групі ти хочеш опинитися? Поясни чому.

3

Назви речі, які діти зібрали в школу. «Збери» свій портфель. Розкажи, що покладеш у нього.

ОБГОВОРЮЄМО ПРАВИЛА

Вчасно приходить до школи.

Увага: дзвінок!

Вчасно говори про свої потреби.

ЯКИЙ Я? ЯКА Я?

1

Розкажи про себе. Поясни, чому так думаєш.

Я вмію
дружити

Я вмію
радіти

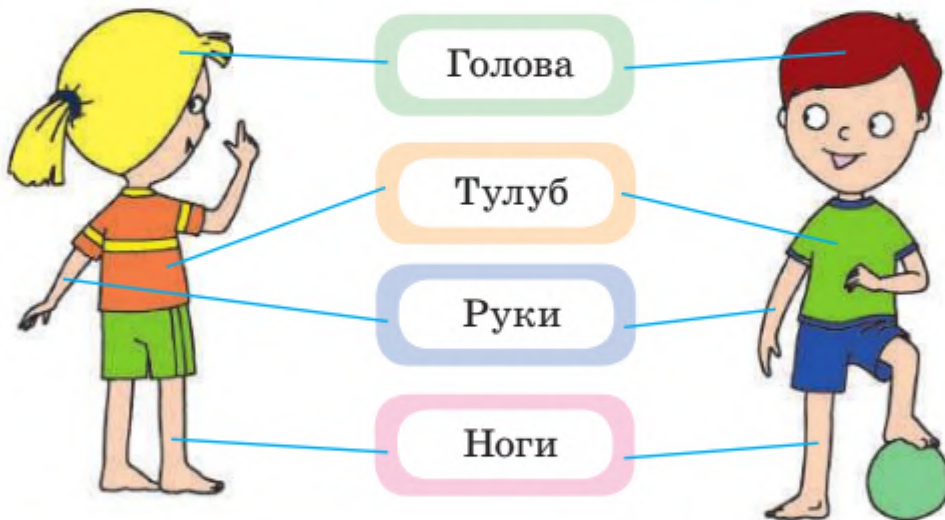
Я вмію
міркувати

Я люблю
запитувати

2

Назви частини тіла людини. Що ти про них знаєш?

3

Повтори вправи, які виконують діти. Для чого потрібно робити ці вправи? Покажи вправи, які виконуєш ти.

ЩО МЕНІ ПОДОБАЄТЬСЯ?

1

Розкажи, кому який урок подобається. Хто ліворуч від Артема? А хто праворуч?

Ганна

Тарас

Артем

Софія

2

Чи є в тебе домашній улюбленець та улюблена іграшка або річ? Розкажи про них за зразком.

Мій домашній улюбленець

Моя улюблена річ

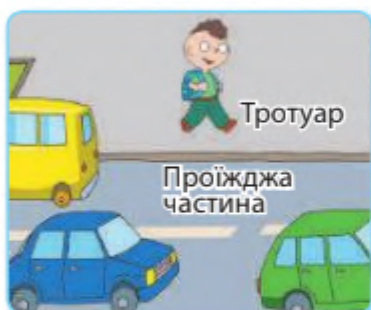
Я — Тарас. У мене є улюблена домашня тварина — песик Кокос. Після уроків я граю з ним у м'яча.

Хто такі пішоходи?
Ті, хто ходять пішки.
Наприклад, до школи.

Дорога до школи може бути різною: короткою чи довгою, вузькою чи широкою, асфальтованою чи ґрунтовою. Але вона має бути **БЕЗПЕЧНОЮ**. Щоб дорога була безпечною, вчися виконувати правила дорожнього руху.

Іди по тротуару

Переходь дорогу
по «зебрі»

Користуйся
підземним переходом

1

Розглянь малюнки. Розкажи, як ти переходиш вулицю за сигналами світлофора.

Руш!

Зупинись!

Я виконую правила,
щоб зберегти своє здоров'я
та життя.

103

Дорожні знаки допомагають водіям і пішоходам рухатися безпечно.

2

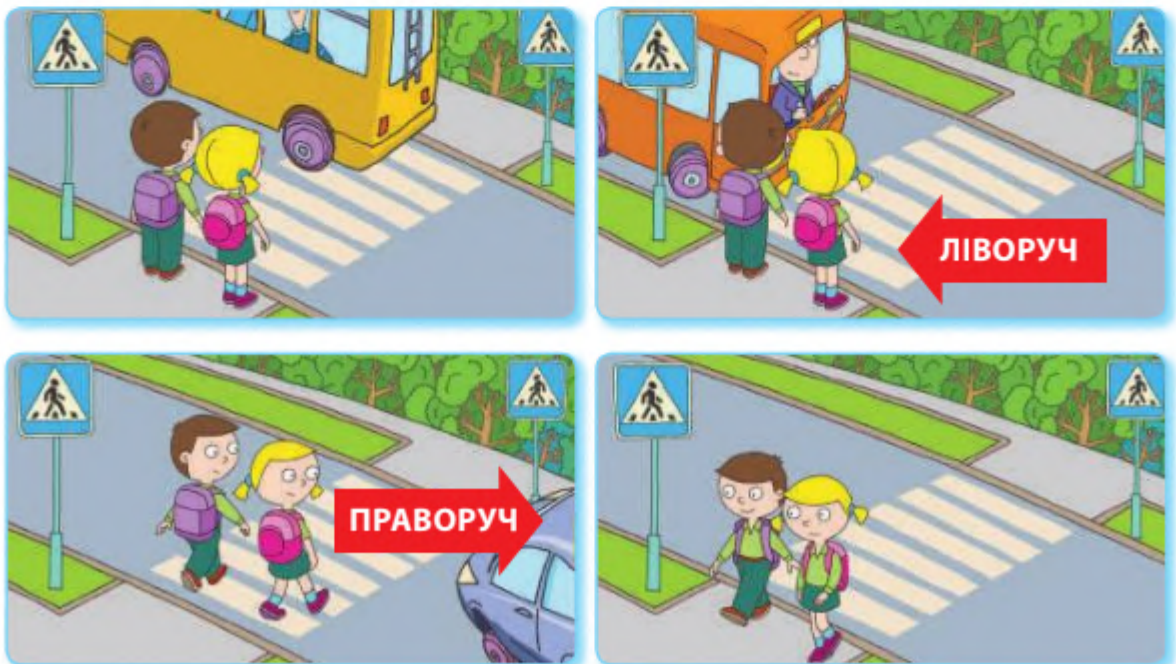
Яке правило дорожнього руху позначено кожним знаком? Петрик розмістив геометричні фігури під дорожніми знаками. Чи правильно він це зробив?

Якщо немає світлофора, переходь вулицю з дорослими за правилом «Ліворуч — праворуч».

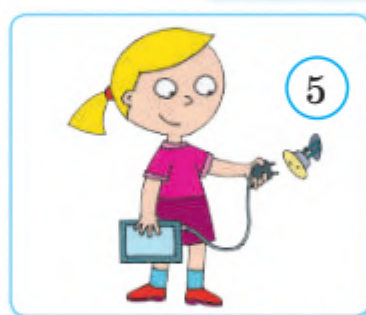
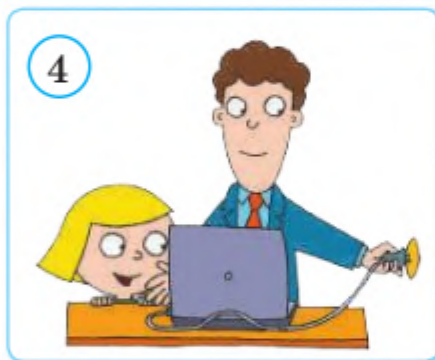
3

Розглянь малюнки. Розкажи, як хлопчик і дівчинка переходять дорогу.

Я користуюсь електроприладами та розетками під наглядом дорослих.

1 Розкажи, коли діти поводяться правильно. Поясни свою думку.

Я виконую правила проти-пожежної безпеки.

101

2 Розглянь малюнки. У якій послідовності відбувалися події? Поясни, чому не варто гратися із сірниками та петардами.

Я СТЕЖУ ЗА ЧИСТОТОЮ

1 Хто як умивається? Чому потрібно стежити за чистотою тіла?

2 Розкажи, коли ти миєш руки. Покажи, як правильно мити руки.

1

Перед їдою
і після неї

2

Після гри
з тваринами

3

Після прогулянки

Я МИЮ РУКИ

4

Після чхання

5

Після грошей

6

Після туалету

3 Опиши правила чищення зубів. Розкажи, які правила ти виконуєш.

1

Чисти зуби вранці
та ввечері.

2

Не користуйся
старою зубною
щіткою та пастою.

3

Чисти зуби не
менше 3 хвилин.

Усім людям потрібна їжа, щоб рости і розвиватися.

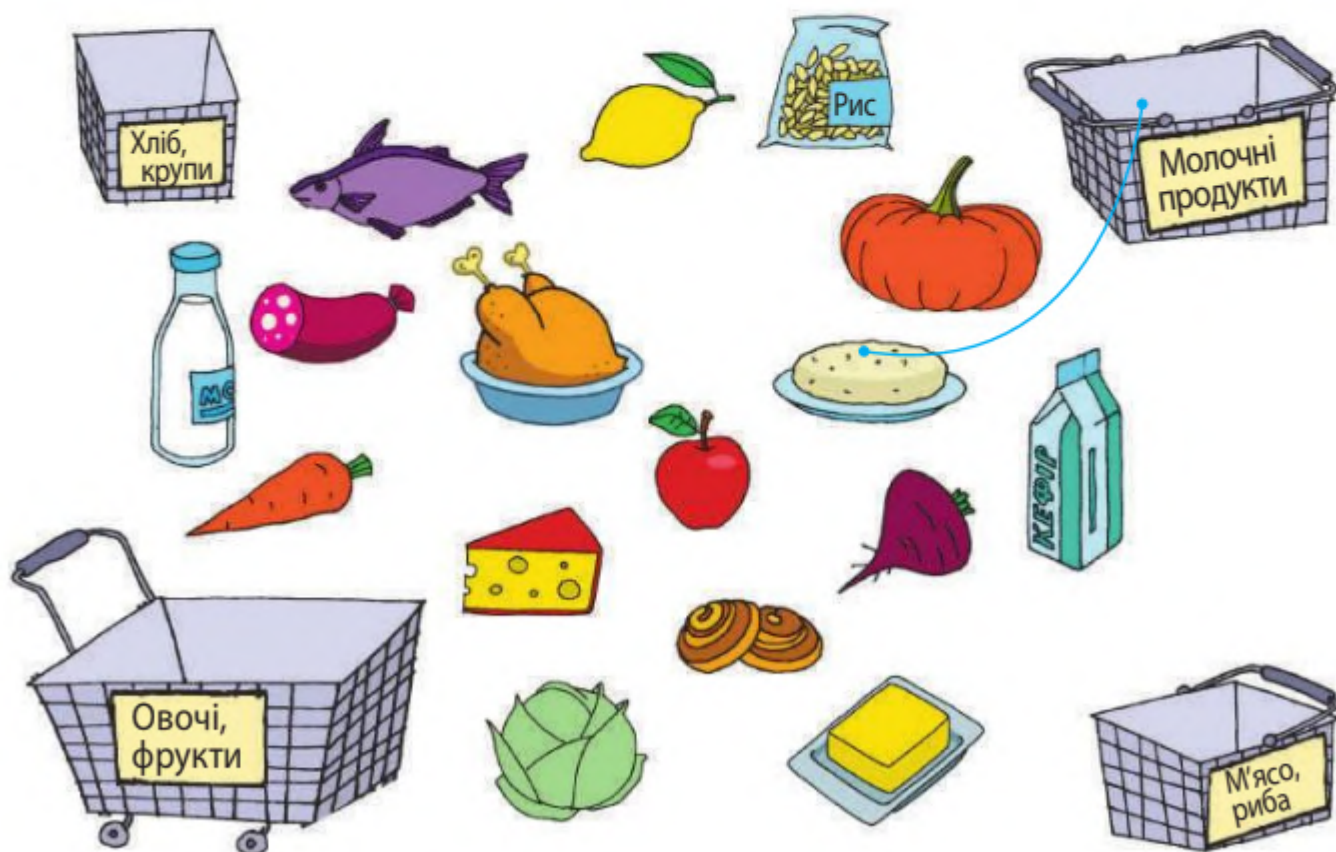
Я спритний,
бо їм корисну
їжу.

Я сильна,
бо їм корисну
їжу.

1

Розподіли продукти по кошиках. Чому кошики різні за розміром? Чому корисно споживати продукти з різних кошиків? Назви свої найулюбленіші продукти. Розкажи про них.

2 Чи погоджуєшся ти з поданим судженням? Чому?

НІ

Вода — найкращий напій.

ТАК

3 Денис вирішив дізнатися, який напій є найбільш популярним у його друзів і подруг. Розглянь діаграму, яку побудував хлопчик. Зроби висновок.

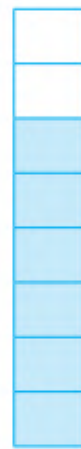
Одна відповідь — одна клітинка

вода

сік

чай

молоко

4 Ти збираєшся до школи. Назви продукти, які ти хочеш узяти з собою. Які з цих продуктів корисні? Розкажи, що ти любиш їсти і пити у школі. Чому?

Чипси

Газована вода

Сир

Попкорн

Молоко

Сік

Салат

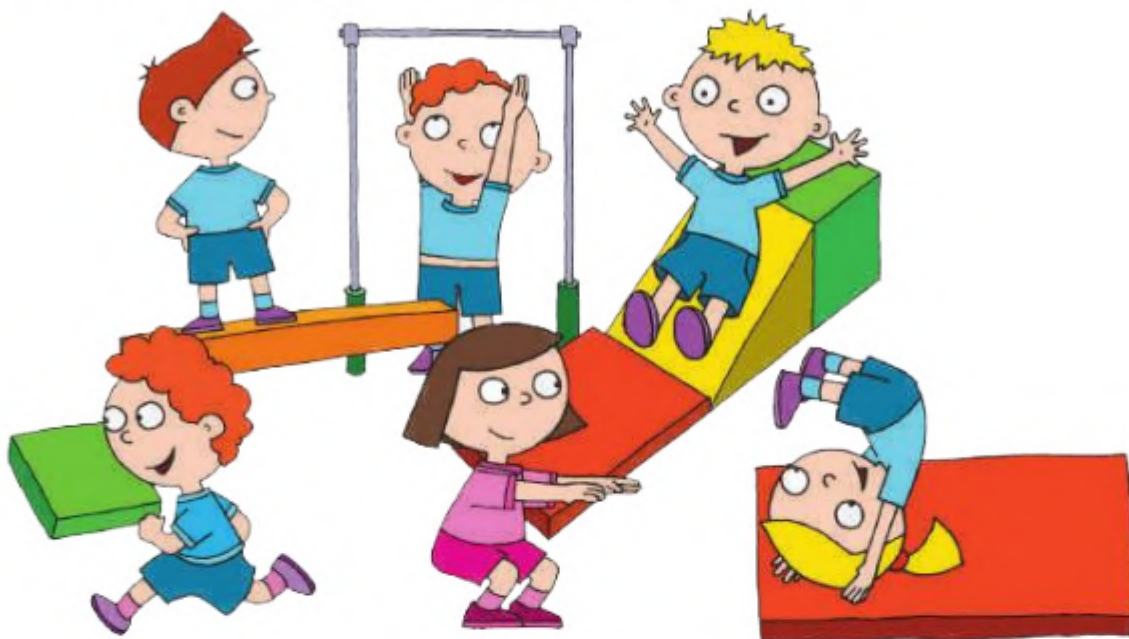

Бутерброд

Я ЗАЙМАЮСЯ СПОРТОМ

1

Розкажи, чим займаються діти на уроці фізкультури. Які вправи вмієш виконувати ти? Покажи.

Для занять спортом люди використовують різні предмети.

2

Що переплутав художник? Назви предмети, які потрібні в цих ситуаціях.

Тема 2. Я піклуюсь про своє здоров'я

3

З'ясуй, яке спортивне приладдя потрібне для занять кожним видом спорту.

Для занять спортом будують стадіони, спортивні майданчики.

4

Що не так на малюнку? Назви те, чого не має бути на футбольному полі.

Ти можеш сказати про себе:

1

Розглянь малюнки. Шкала показує почуття дитини. Як, на твою думку, почувались діти в різних ситуаціях?

2

Кому з дітей радісно? Кому сумно? Як ти дізнаєшся про сум і радість інших людей?

Галя

Петрик

Ліза

Денис

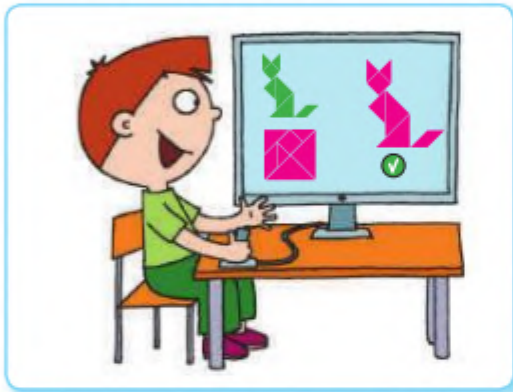
Дмитро

Ілля

3

Тарас закінчив грати, і йому радісно. Софійка закінчила гру, і їй сумно. Чому?

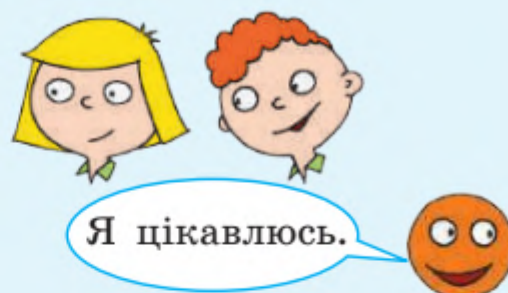
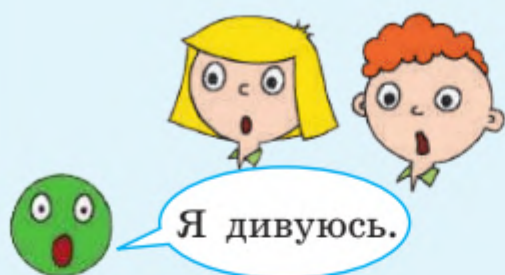

4

Розглянь малюнки. Знайди 10 відмінностей. Чи любиш ти осінь? Чому? Ти восени сумуєш чи радієш?

Ти можеш сказати про себе:

1

Знайди та назви того, хто здивувався. Придумай та розкажи, що могло здивувати дітей.

Аліна

Леся

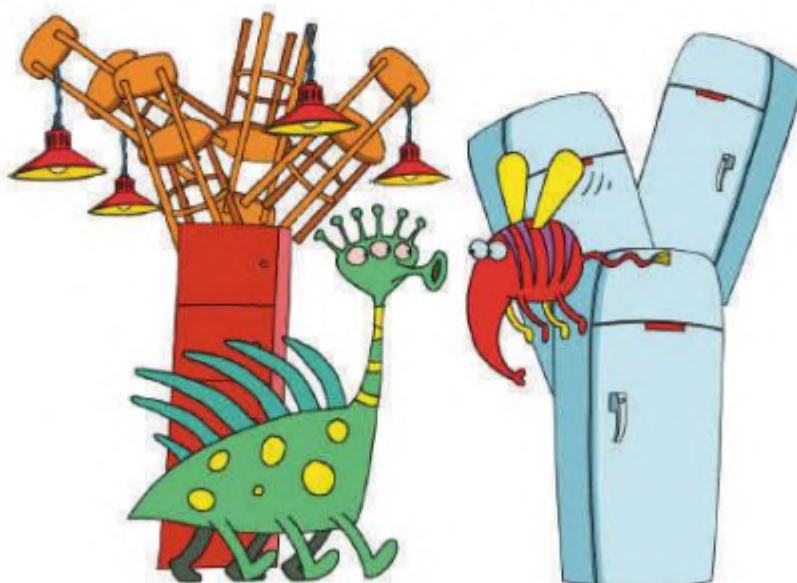

Андрій

Юля

2

Розглянь малюнок. Що тебе здивувало? Чому?

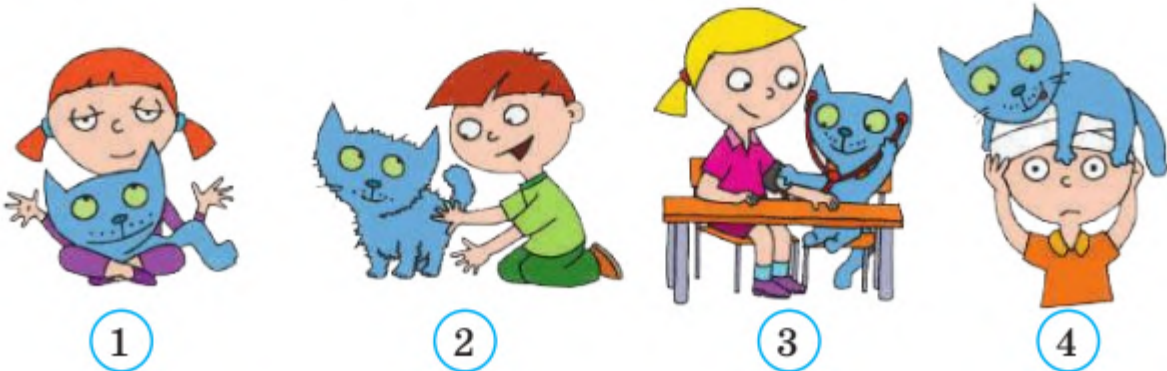
3

Чим займаються діти на малюнку? Назви те, чим цікавишся ти. Розкажи про це. Почни словами: «Я цікавлюсь...».

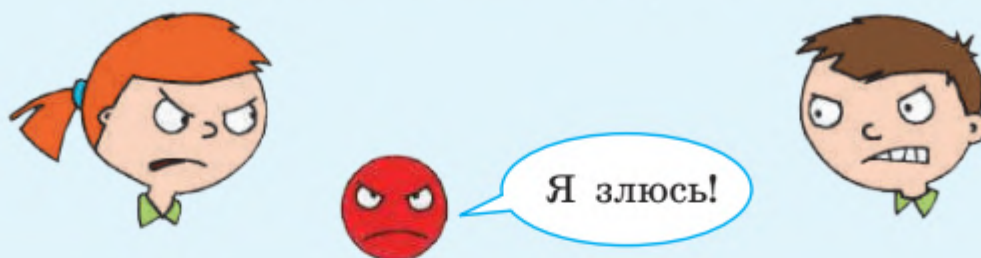

4

Поцікався у рідних, як на людей впливають коти. Чи здивувало тебе щось? Розкажи про це. Почни словами: «Мене здивувало те, що...».

Ти можеш сказати про себе:

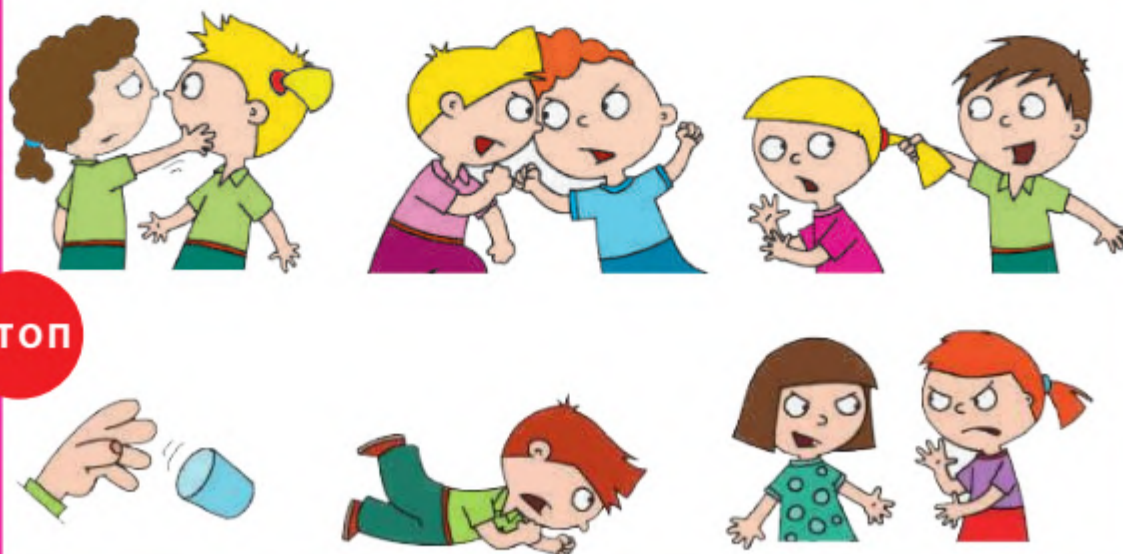

1

Хто злиться? Чому ти так думаєш? Який у тебе вигляд, коли злишся?

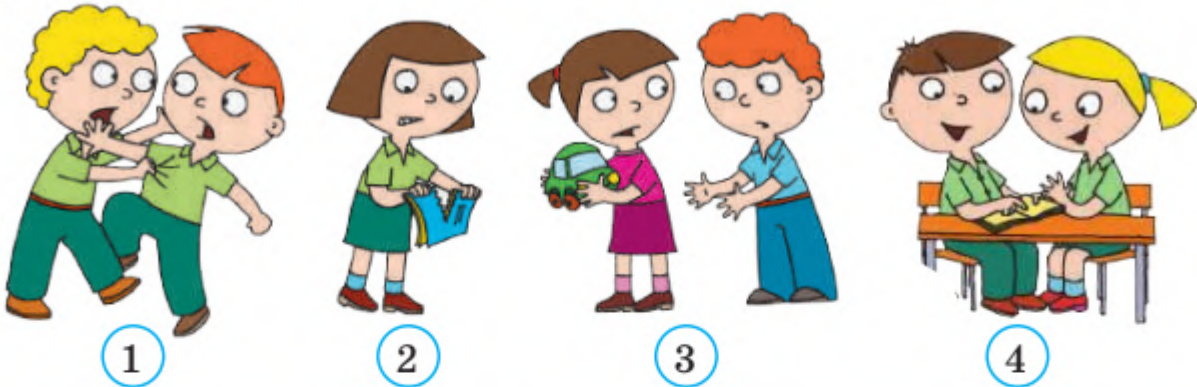

Усі люди інколи зляться. Коли злишся, не зашкодь собі. Коли злишся, не ображай інших.

2

Назви ситуації, які потрібно змінити. Розкажи, як саме.

Коли злишся на когось:

Зупинись.

Подумай.

Заспокойся.

Зроби вибір.

Заплющ очі
та порахуй
до 10.

Глибоко
вдихни
та порахуй
до 5.

Відпочинь.

Розкажи,
що ти
відчуваєш.

Розкажи, що
тобі не подо-
бається
і чому.

Попроси
допомоги
у дорослих.

Коли надворі дощ, ти і твої друзі можете відчувати різні емоції.

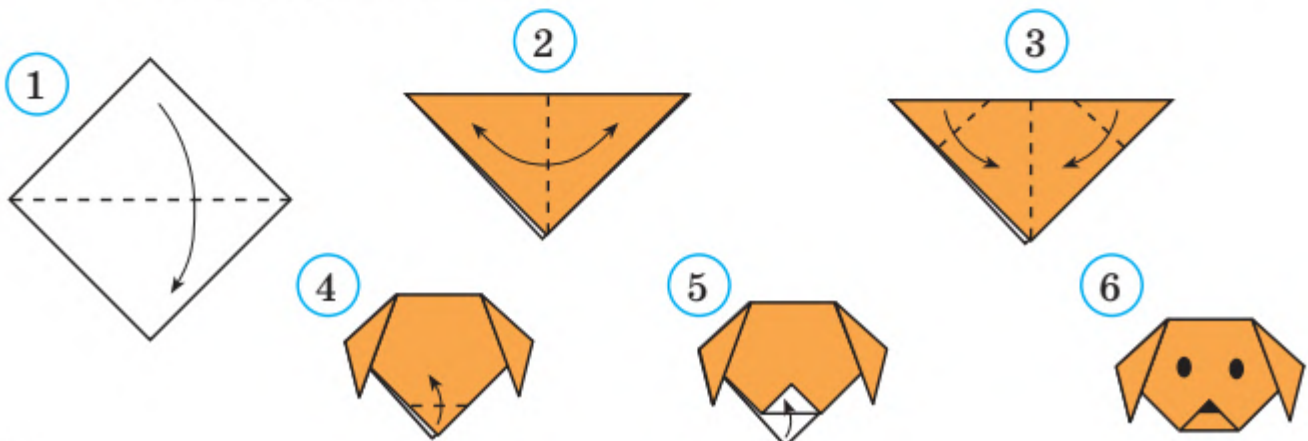
1

Розглянь малюнок. Розкажи, хто радіє дощу, а хто сумує. Хто дивується, а хто цікавиться чимось? Хто злиться, а хто боїться? Чому у всіх різні емоції?

2

Коли йде дощ, можна зробити паперового песика способом згинання та складання паперу (орігамі). Які емоції викликала в тебе ця робота? Чому?

3

Дай імена учням та ученицям. Який смайлик відповідає настрою дітей? Розкажи, що відчувають діти.

4

Розглянь малюнки. Чим займаються діти? Як ти думаєш, що вони відчувають?

Ти можеш сказати про себе:

Я люблю спілкуватися.

Я не люблю спілкуватися.

1

Назви, з ким би тобі хотілося поговорити. Розкажи чому.

Ганна

Галя

Віра

Денис

Ігор

Дарина

Микита

Назар

2

Попрацюйте в парах. Про що говорять діти? Про що тобі було б цікаво поговорити з друзями і подругами?

Чотири чарівні кроки,
щоб вибачитися

1

Вибач!

2

Я була неправа!
Я був неправий!

3

Надалі я буду...

4

Що я можу зробити
для тебе?

Будьмо дружелюбними!

МОЇ ОРГАНИ ЧУТТЯ

Назви органи чуття.

Ніс

Вуха

Шкіра

Очі

Язик

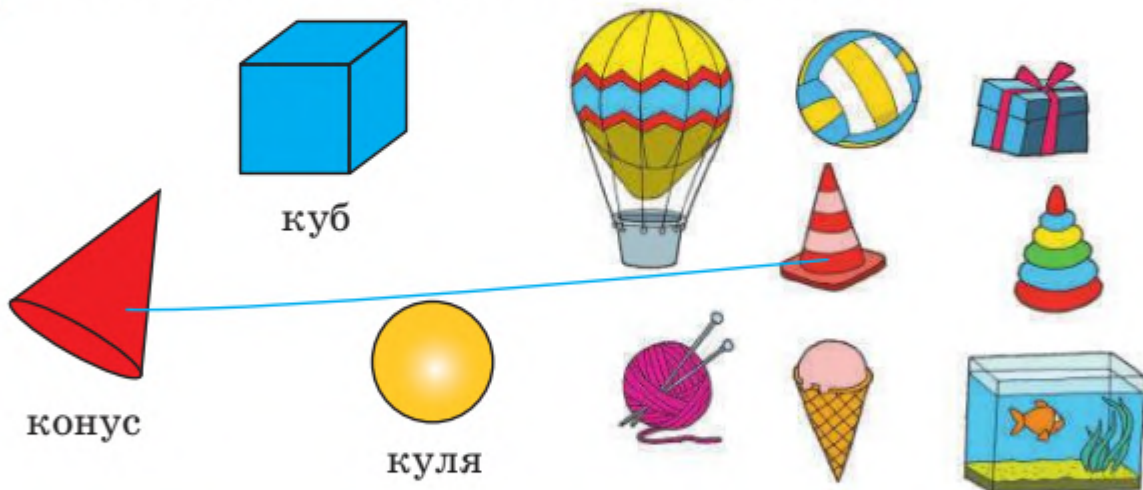

МОЇ ОЧІ

Людина бачить колір та форму предметів.

1

Назви предмети і фігури, які вони нагадують.

Дрібні предмети і зображення розглядають за допомогою лупи.

2

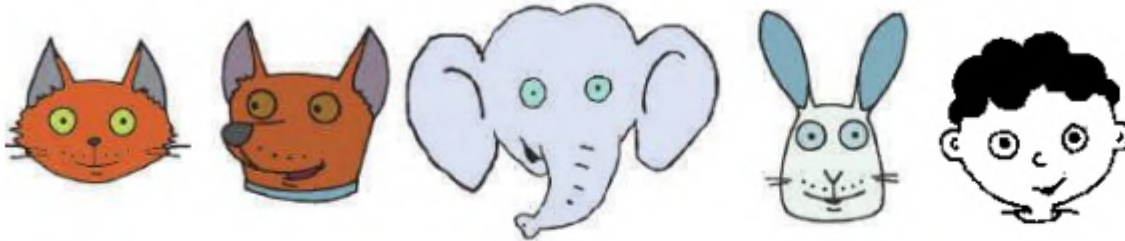
Що або кого можна розглядати за допомогою лупи?

МОЇ ВУХА

1

Порівняй вуха людини і тварин. Що між ними спільного? Чим відрізняються?

Слух

Вухо

2

Розкажи, у яких ситуаціях потрібно слухати. Чому?

3

Тетянка любить слухати гучну музику. Як це може зашкодити її слуху? Яке правильне положення стрілки, що регулює гучність навушників?

1

2

3

4

МОЇ ОРГАНИ ЧУТТЯ

МІЙ НІС

- 1 Які запахи ти відчуваєш? Розкажи, у яких випадках.

Запах

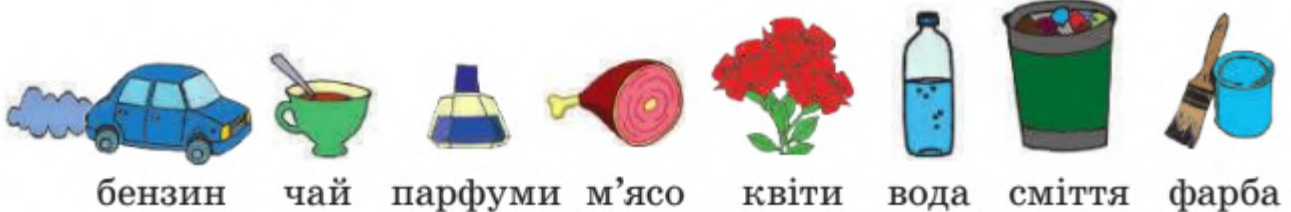

Ніс

- 2 Розглянь малюнки. Розкажи, як правильно нюхати.

- 3 Розподіли предмети на ті, які мають приємний і неприємний для тебе запах.

бензин

чай

парфуми

м'ясо

квіти

вода

сміття

фарба

МІЙ ЯЗИК

1

Розподіли предмети на ті, які мають приємний і неприємний для тебе смак.

Смак

Язик

сир

йогурт

рисова
каша

торт

лимонад

перець

сіль

морозиво

2

Роздивись малюнок. Назви солодке, солоне, кисле і гірке.

МОЇ ОРГАНИ ЧУТТЯ

МОЯ ШКІРА

1

Які бувають предмети на дотик? (Гладкі — шорсткі, м'які — тверді, гарячі — холодні...)

Дотик

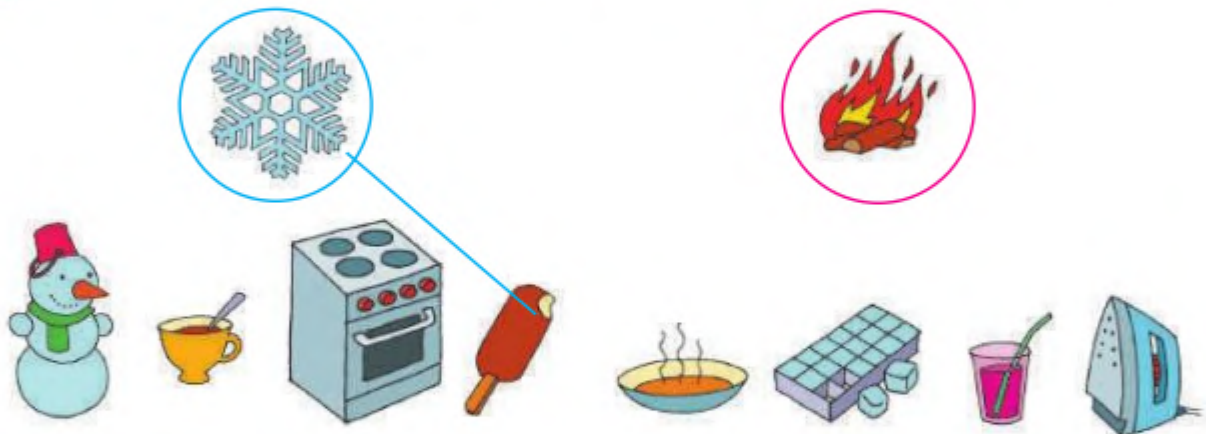

Шкіра

2

Розподіли предмети на гарячі та холодні на дотик.

3

Розкажи, що відбувається з дітьми. Що може трапитися далі? Які поради ти даси дітям?

Яблучний тест. Розглянь яблуко. Розкажи, що ти відчуваєш за допомогою органів чуття.

	Відчуваю

Я СПОСТЕРІГАЮ

1

Розглянь малюнки. Чого не буває?

ЗА ЗМІНОЮ ПОГОДИ

ЗА РОЗВИТКОМ РОСЛИН

Я СПОСТЕРІГАЮ

ЗА СПІЛКУВАННЯМ ЛЮДЕЙ

ЗА ПОВЕДІНКОЮ ТВАРИН

2

Спостерігай за погодою. Подивись у вікно. Яке небо сьогодні? Чи є опади? Як ти позначиш свої спостереження?

3

Проведи спостереження.

Запитання. Як умивається кіт?

Кіт умивається молоком.	Кіт умивається водою.	Кіт умивається лапкою.	Кіт умивається язиком.

Спостереження. Переглянь відео на вибір або поспостерігай за котиком.

Розкажи про факти. Розкажи про побачене.

Зроби висновок. Почни словами: «Я вважаю...».

4

Розглянь малюнки. Розкажи, як прилади допомагають людині спостерігати за природою. Розподіли прилади на дві групи. Поясни свою думку.

підзорна
труба

лупа

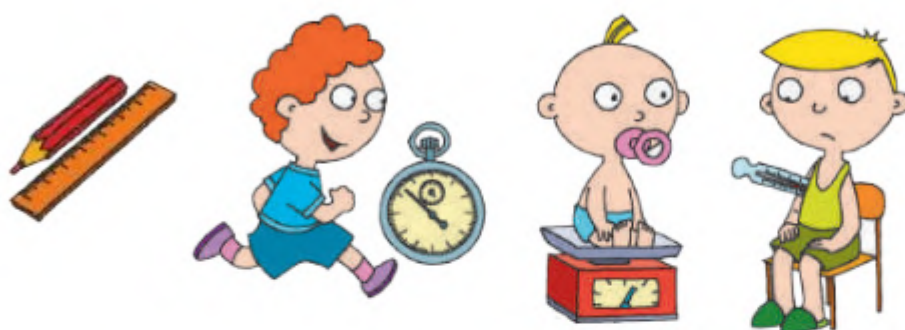

бінокль

мікроскоп

Ми можемо вимірювати довжину, час, масу, температуру. Коли вимірюєш, завжди відповідаєш на запитання «скільки?».

Довжина

Час

Маса

Температура

Для вимірювання потрібна мірка.
Зручно користуватися спеціальними приладами для вимірювання.

1

Розглянь прилади для вимірювання. Назви їх. Назви прилади, за допомогою яких можна виміряти масу цукерок у магазині.

Кантар

Ваги

Термометр

Рулетка

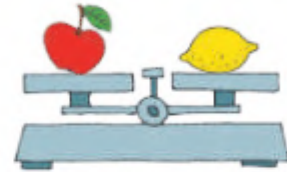
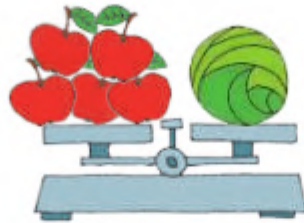
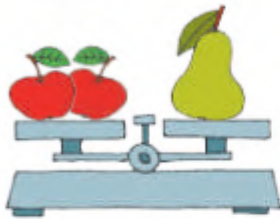
Годинник

Терези

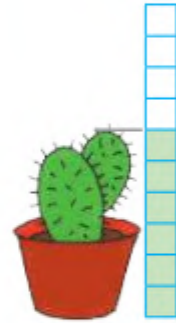
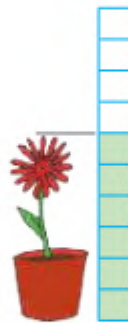
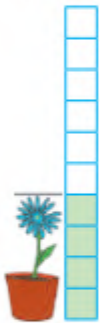
Електронні ваги

Вимірювати можна і за допомогою «своїх» мірок.

- 2** Визнач масу фруктів та овочів за допомогою яблук. Що є міркою?

- 3** Вимірй висоту квітів квадратами. Назви таку кількість квадратів, якої висоти квітка з горщиком. Яка найвища? Яка найнижча?

У давнину для вимірювання використовували руки і ноги.

- 4** Вимірй за допомогою долоні довжину і ширину парти (стола). Зверни увагу, що долоня може розміщуватися по-різному. Порівняй дані вимірювань із результатами однокласників та однокласниць. Чому дані можуть відрізнятися?

Ти можеш пізнавати природу за допомогою дослідів.

1

Розглянь малюнки.

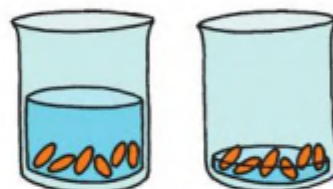
Я спостерігаю.

Я досліджую.

2

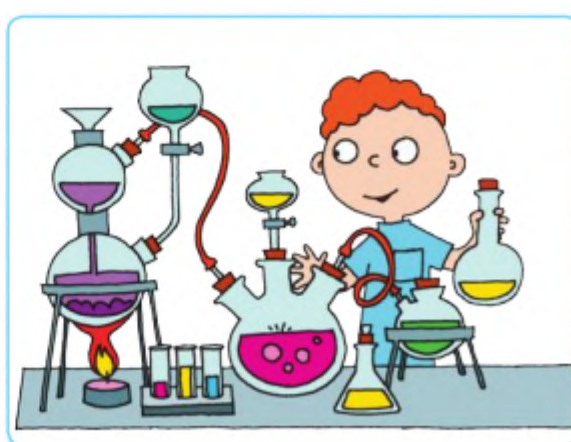
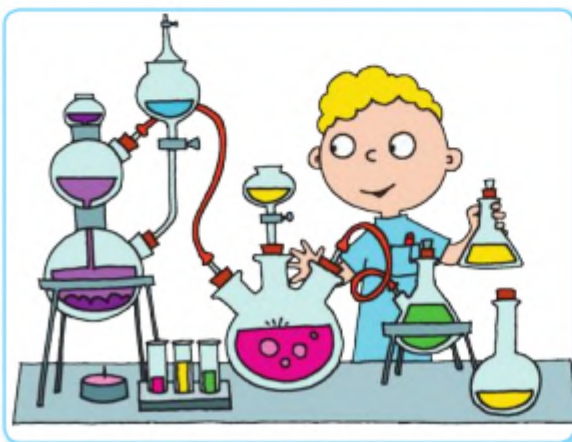
Учні та учениці вирішили дослідити, яке насіння проросте краще: повністю занурене у воду чи ні. Як ти думаєш, скільки має тривати такий дослід? Який висновок зроблять діти?

Досліди можуть тривати цілий день, тиждень, місяць, рік, кілька років.
Досліди часто проводять у спеціальних лабораторіях.

3

Розглянь малюнки. Знайди 10 відмінностей.

4

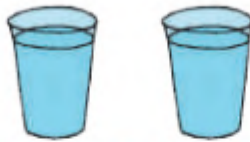
Як ти думаєш, де легше вчитися плавати: у морі чи в річці? Поясни свою думку.

Для відповіді на це запитання проведемо дослід.

Тобі знадобляться:

1 сире яйце

2 склянки з водою

2 столові
ложки солі

Подумай. Що буде, якщо сире яйце опустити в склянку з не-солonoю водою? А із солonoю?

Проведи дослід.

1. В одну склянку з водою додай сіль та перемішай.
2. Опусти яйце спочатку в склянку з несолonoю (прісною) водою, потім — із солonoю.

Розкажи про результати дослід. Де (на поверхні, у середньому шарі або на дні) плавало яйце в першій та другій склянках?

Зроби висновок.

Якщо сире яйце опустити в склянку з прісною (несолonoю) водою, то...

Якщо сире яйце опустити в склянку із солonoю водою, то...

Розкажи, де і чому легше вчитися плавати.

Я ДОСЛІДЖУЮ ДОВКІЛЛЯ: РУКОТВОРНІ ТА ПРИРОДНІ ОБ'ЄКТИ

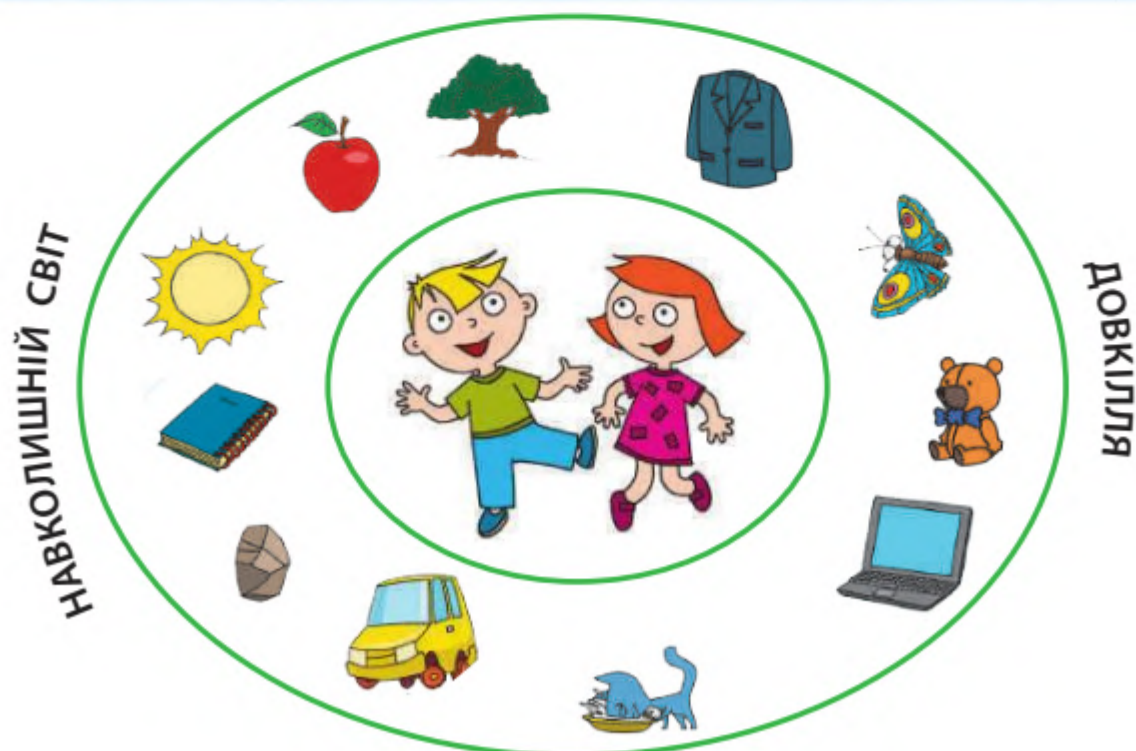
Що тебе оточує в класі?

А що ти бачиш, коли виходиш на подвір'я?

Сонце, рослини, люди, тварини, будинки, машини...
Це світ, у якому ти живеш. Його називають
НАВКОЛИШНІЙ СВІТ. А ще — **ДОВКІЛЛЯ**.
Чуєш слово **КОЛО** в словах нав**ко**лишній і дов**кі**лля?

Усе, що тебе оточує, можна поділити
на дві великі групи.
Перша — те, що зробила людина.
Друга — те, що належить до природи.

1 Розглянь малюнок. Назви те, що зроблено руками людини.

2 Що роблять майстри? Чи належать їх вироби до природи?

Я РОЗРІЗНЯЮ НЕЖИВУ І ЖИВУ ПРИРОДУ

Усе, що тебе оточує, але не зроблено руками
людини, є природою.
Природа буває нежива і жива.

1

Порівняй камінчик і курчатко. Які у них ознаки?

—

Народжується

+

—

Живиться

+

—

Дихає

+

—

Росте і розвивається

+

—

Розмножується

+

—

Помирає

+

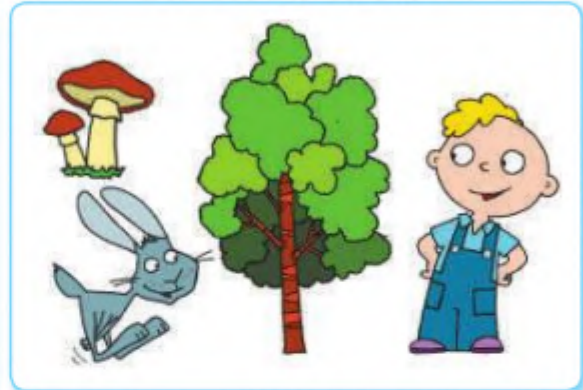
Тема 6. Я досліджую природне довкілля

Усе, що належить до живої природи, народжується, живиться, дихає, росте і розвивається, розмножується і помирає.

Нежива природа

Жива природа

2

Розподіли предмети за групами.

Нежива природа

Жива природа

3

Накресли таблицю в зошиті. Об'єднайтесь у групи і заповніть таблицю: якщо ознака є — знак «+», якщо немає — знак «-».

Ознаки Об'єкти	Народжу- ється	Живиться	Дихає	Росте і роз- вивається	Розмно- жується

Я ДОСЛІДЖУЮ НЕЖИВУ ПРИРОДУ

До неживої природи належать Сонце, Місяць, зорі, повітря, вода, ґрунт, гірські породи.

Ганнуса та Данилко малювали неживу і живу природу. Чи все вийшло правильно? Розкажи.

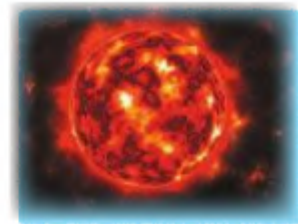

Тема 6. Я досліджую природне довкілля

Сонце — зоря.

Сонце — велетенська розжарена куля.

Сонце дає тепло і світло.

1

Як ти гадаєш, чия думка є правильною? Поясни чому.

Іра

Сонце велике, як будинок.

Гліб

Сонце велике, як слон.

Ігор

Сонце — як великий кавун, поряд з яким наша Земля — мов мала горошина.

Вода та повітря належать до неживої природи.

2

Досліди воду і повітря. Накресли таблицю в зошиті. У таблиці познач «+» наявність ознак, а «-» — їх відсутність.

Вода	Колір	Запах	Смак
Повітря			

Вода — безбарвна рідина без смаку та запаху . Повітря прозоре без запаху та смаку .

До живої природи належать рослини, гриби, тварини, людина.

рослини

тварини

гриби

людина

Жива природа

1

Що зайве? Доповни кожний ряд предметом, який можна помістити в цю групу.

2

З якою думкою ти погоджуєшся? Поясни чому.

Я вдома вирощую кактус. Тому кактус — це мій виріб.

Кактус — рослина. Рослини — це природа. Тому кактус — це природа, а не виріб.

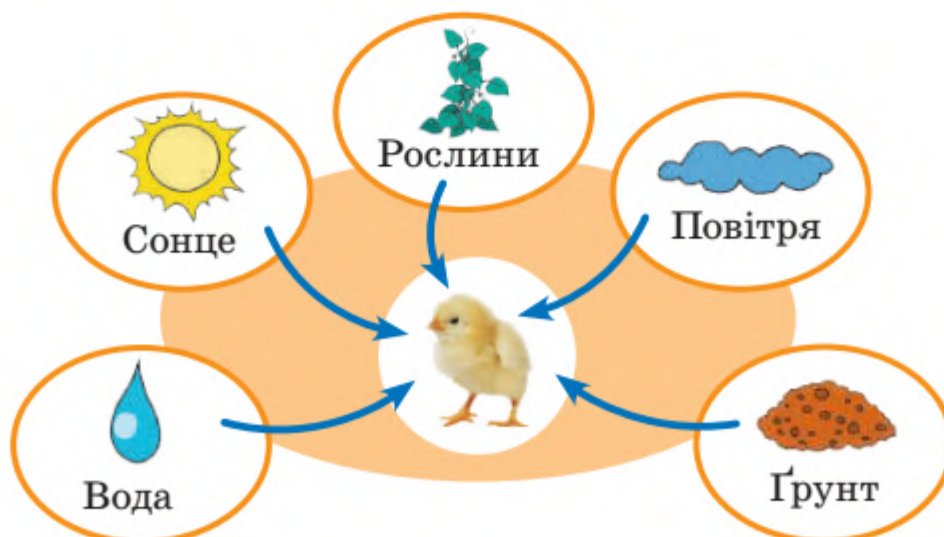

Я ДОСЛІДЖУЮ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ В ПРИРОДІ

У природі все взаємопов'язано.
Рослинам для життя потрібні Сонце, повітря,
вода, ґрунт.
Тваринам для життя потрібні Сонце, повітря, вода,
ґрунт, рослини.

1

Розглянь схему. Розкажи, що потрібно ромашці, щоб рости і розвиватися. А що потрібно курчатку, щоб вирости?

Я ДОСЛІДЖУЮ ЗМІНИ В ДОВКІЛЛІ ВОСЕНИ

1

Розглянь малюнки. Знайди 10 відмінностей.

2

Продовж речення.

Улітку спекотно, а восени... Улітку небо прозоре, а восени...
Улітку дощик теплий, а восени...

3

Назви осінні місяці. Який місяць найтепліший? Коли найхолодніше? Чому?

Вересень

Жовтень

Листопад

4

Василько думає, що цими предметами можна користуватися влітку, а Софійка вважає, що восени. Хто правий? Чому ти так думаєш?

Я ДОСЛІДЖУЮ ОСІННІ ЗМІНИ В ЖИТТІ РОСЛИН

1

Порівняй дерево та квітку влітку та восени. Які зміни відбулися з рослинами?

Восени стає холодніше, ніж улітку. Рослини змінюються. Листя на деревах та кущах жовтіє, а згодом опадає. Трав'яністі рослини в'януть та сохнуть. Восени на деревах достигають плоди, у садах та на городах збирають урожай.

2

Розглянь малюнок. Розкажи, що відбувається. Покажи листочки, які знайшли діти. Назви дерева, з яких вони облетіли.

Дуб

Липа

Клен

Береза

Каштан

3

Зроби тварин з осіннього листя. Придумай, яка історія могла з ними трапитися. Розіграй її з друзями та подругами.

Осінь — пора, коли тварини готуються до зими.
Більшість птахів відлітають у вирій.
Там вони зможуть знайти собі корм.
Першими відлітають ластівки, останніми — граки.

1

Назви птахів та розкажи про корм, яким вони живляться.
Подумай, чому ластівки відлітають у вирій раніше за граків.

Грак

Ластівка

Деякі тварини роблять запаси на зиму.
Білка закопує горіхи під деревом.
Миша носить зерно в нірку. Сойка складає жолуді
в ямку та притрушує її листям.

Деякі тварини готуються до зимової сплячки.

2

Назви звірів, які готуються до сплячки.

ОСІНЬ — ГРИБНА ПОРА

- 1** Розглянь малюнки. Який із них зайвий і чому? Поясни свою думку. Назви решту одним словом.

Білий гриб

Підосичник

Підберезник

Будяк

Мухомор

Є гриби їстівні та отруйні .
Ніколи не чіпай отруйні та невідомі гриби!

- 2** Хто який гриб знайшов? «Проведи» кожну дитину по стежці. Хто знайшов отруйний гриб? Як треба поводитися в цій ситуації?

Інна

Влад

Ігор

Яна

ЩО Я СВЯТКУЮ ВОСЕНИ

1 вересня — День знань.

1

На урок прийшли казкові герої. Яке приладдя їм потрібне для навчання? Поясни свою думку.

14 жовтня — День захисника України. Здавна воїни боронили нашу державу Україну від ворогів. Ми пишаємося їхньою хоробрістю й мужністю.

9 листопада — День української мови. Її називають співучою й мелодійною, чудовою, солов'їною.

2

Розкажи, де ти чуєш українську мову. Прочитай слова. Склади з ними речення.

МАМА   МОВА   ДІМ   РОДИ́НА

21 листопада — День Гідності та Свободи.

3

Розкажи про державні символи України.

Державний Прапор України

Державний Герб України

МІЙ ДІМ

ДІМ, У ЯКОМУ Я ЖИВУ

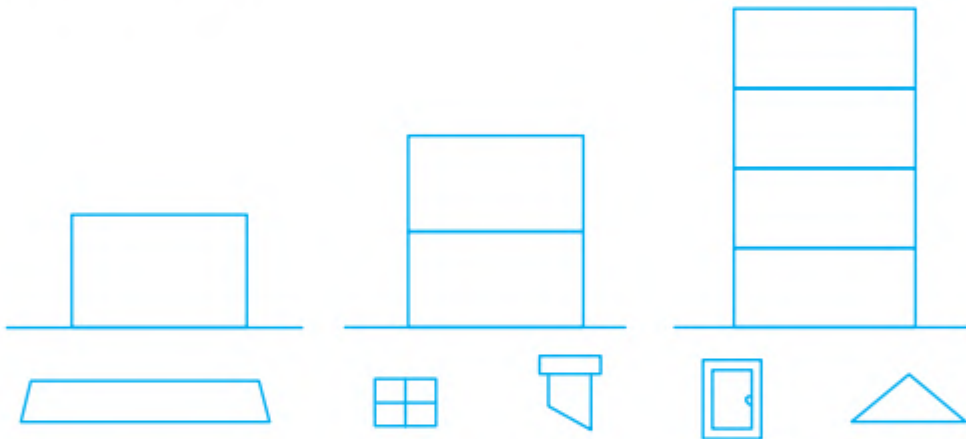
Ти мешкаєш у домі. Твій дім може бути багатопверховим або одноповерховим.

Він може стояти на вузькій вулиці чи на широкому проспекті, бути побудованим із цегли чи бетону.

Та головне, щоб тобі було вдома затишно.

1

У якому будинку ти живеш? За допомогою зображених фігур намалюй його. Скільки поверхів у твоєму будинку? На якому поверсі живеш ти?

2

Роздивись малюнки. Розкажи, де ти живеш.

3

Як називається місто, містечко або село, в якому ти живеш? На якій вулиці стоїть твій будинок? Як називається головна вулиця твого міста (містечка або села)?

Тема 1. Дім, у якому я живу

4

У якому домі живе кожна дитина? Поясни свою думку.

5

Зроби з паперу дім своєї мрії. Використай різні геометричні фігури.

квадрат

круг

трикутник

ромб

прямокутник

СВІТЛО І ТЕПЛО У МОЄМУ ДОМІ

1

Розглянь малюнки. Знайди 10 відмінностей. Розкажи, чому в кімнатах світло та тепло.

2

Назви, що потрібно для того, щоб удома було тепло й світло.

Світло

Виріб
людини

Природа

Тепло

Виріб
людини

Природа

3

Розглянь, як змінювалися джерела світла.

Я бережу тепло та економлю електроенергію!

4

Поясни, що ти можеш зробити для збереження світла й тепла у себе вдома.

Вимикай світло, якщо воно зараз не потрібне!

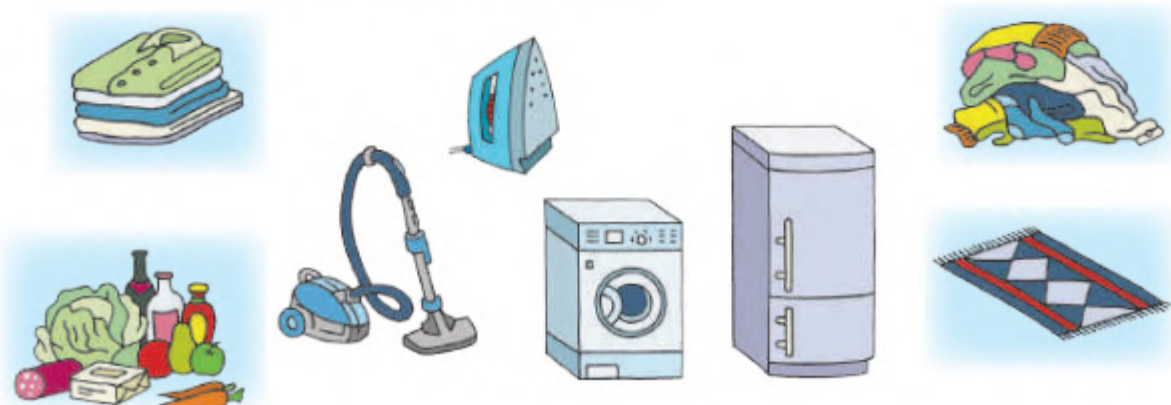

Проси дорослих вимикати електроприлади повністю!

Електричні прилади — помічники в моєму домі.

5

Поясни, що для чого. Які з цих приладів є у твоєму домі? Розкажи, хто ними користується.

ВОДА У МОЄМУ ДОМІ

1

Роздивись малюнок. Розкажи, у яких місцях квартири є вода. Як ти і твоя родина використовуєте воду?

У твоєму організмі багато води. Приблизно стільки

Щоб гарно почуватися, тобі потрібно пити чисту воду

2

Як перевірити якість води в домашніх умовах?

1. Налий воду в прозору склянку.

2. Розглянь воду.

Якщо вода непрозора, зеленувата або має осад, вона неякісна.

3. Понюхай воду.

Якщо вода має неприємний запах, вона неякісна.

☐ не прозора	☐ має неприємний запах
☐ зеленувата	☐ є осад

Якщо є хоч один «+», зроби висновок: **«Питна вода неякісна»**.

Ми використовуємо воду з джерел, озер і річок. Проте на Землі є місця, де прісної води не вистачає.

- 3** Назви водойму, яка є поблизу твого дому. Розкажи, що ти про неї знаєш.

Я бережу воду!

- 4** Подумай, що ти можеш зробити для збереження води.

Приймай душ замість ванни.

Закривай крани.

У давнину воду в селах брали із криниць.
Вода з криниці чиста й смачна.

ПОВІТРЯ У МОЄМУ ДОМІ

1

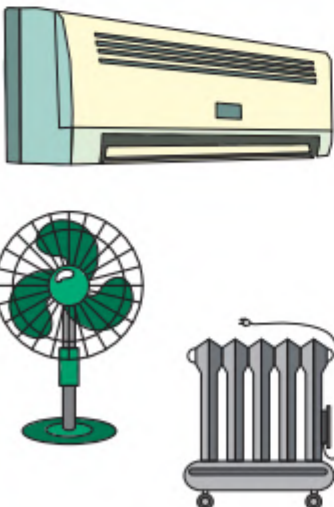
Розглянь малюнок. Де в кімнаті є повітря?

У моєму домі повітря є скрізь.

2

Що допомагає очищувати, зволожувати, зігрівати або охолоджувати повітря? Розкажи. Назви прилади, які є в твоєму домі.

	очищувати зволожувати зігрівати охолоджувати	

3

Розглянь малюнок. Назви, що робить повітря в приміщенні чистим і свіжим.

Вітер — це рух повітря. Легкий вітерець ти можеш відчутти, коли в кімнаті відчинено вікно.

4

Що за чим? Розкажи історію.

ҐРУНТ У МОЄМУ ДОМІ

1

Роздивись малюнок. Кому для життя необхідний ґрунт? Де є ґрунт у твоєму домі? На подвір'ї?

2

Спробуй виростити рослину вдома. Що для цього потрібно? Розкажи, чому рослинам потрібен ґрунт.

3

Досліди ґрунт за допомогою органів чуття.

Тобі знадобляться: горщик з квіткою, лопатка або ложка, склянка з водою, лупа.

Спостереження і досліди.

Дістань лопаткою трохи ґрунту з квіткового горщика.

	Розглянь ґрунт. Якого він кольору?	Колір: Світло-коричневий Темно-коричневий	
	Понюхай Який у нього запах?	Приємний Неприємний	
	Доторкнись Який він на дотик?	Сухий Вологий	
	Розімни ґрунт пальцями Який він?	Однорідний Неоднорідний	

Спостереження. Розглянь ґрунт крізь лупу. Розкажи, що ти побачив/побачила.

Дослід.

Кинь ґрунт у воду. Чи є бульбашки?

З ЧОГО ПОБУДОВАНО МІЙ ДІМ?

Люди завжди будували собі житло з різних матеріалів.

1

З чого зведено будинки? Чому люди використовують різні матеріали для будівництва житла?

Лід

Іглу

Ліс

Дерев'яний дім

Глина

Глиняна хата

Глина + пісок

Цегляний будинок

Той, хто будує, називається будівельник.
Для роботи йому потрібні різні інструменти.

2

Що кому потрібне для роботи?

ЩО З ЧОГО ЗРОБЛЕНО?

У твоєму домі багато різних речей. Усі вони зроблені руками людей. Предмети, які виготовлені людьми, називають виробами. Всі вироби — рукотворні об'єкти.

Вони не належать до природи.

Люди роблять вироби з різних матеріалів. Матеріали можуть бути штучними і природними. Ти теж можеш використовувати різні матеріали для своїх виробів.

1

Які матеріали я можу використовувати?

Виготовлені людиною

Природні

2

Назви, що з чого зроблено. Розподіли предмети на групи, спочатку в залежності від їх призначення, потім від матеріалу, з якого вони зроблені.

МОЯ РОДИНА

- 1 Розкажи про свою родину. Із кого вона складається? Як звуть членів твоєї родини? Чим вони займаються?
- 2 Продовж речення: «Що говорить мама, коли...». Як ти думаєш, чому? Що ти відповідаєш мамі? Що відчуваєш?

Я приходжу
зі школи

Я радію

Я плачу

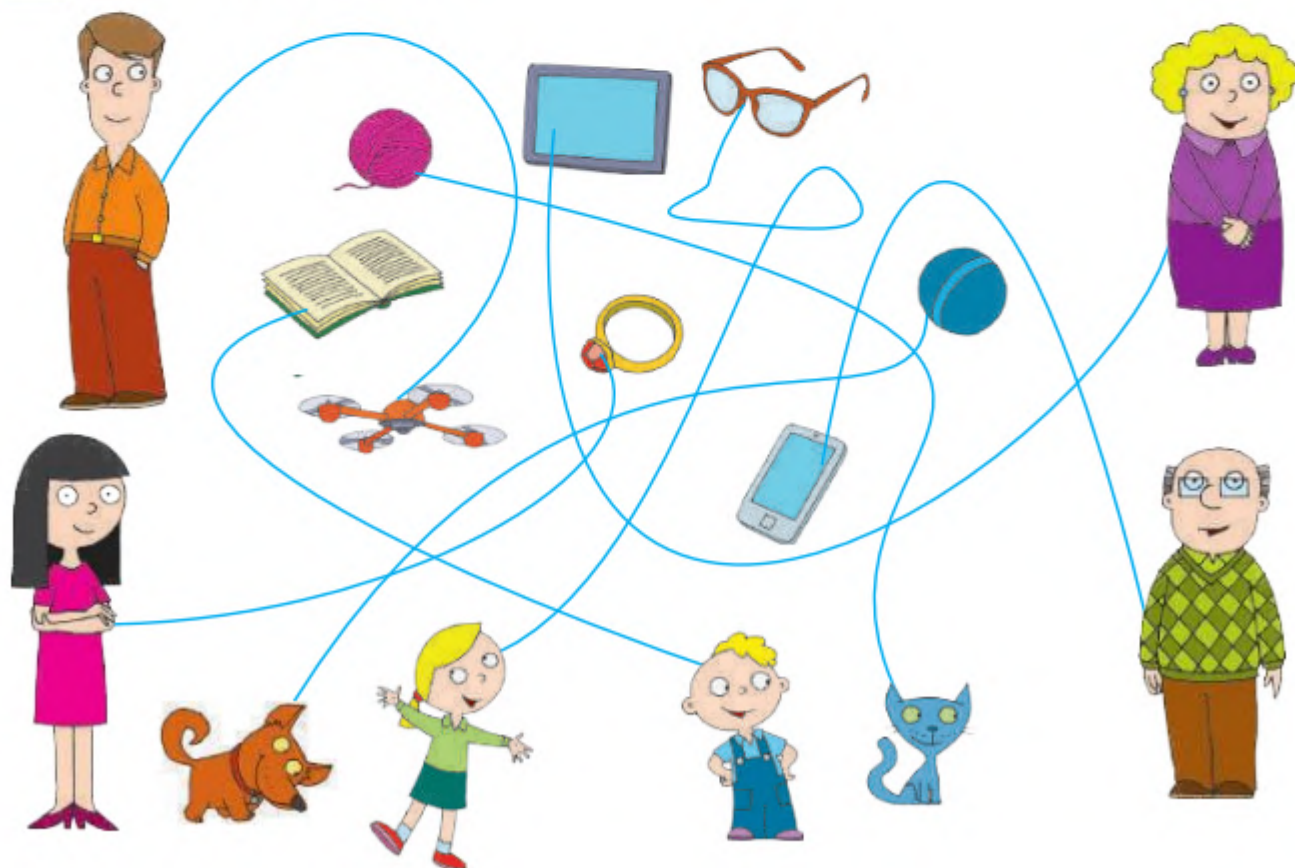

Я не знаю,
що робити

Я злюсь

- 3 Знайди, де чії речі.

Я ШАНУЮ ТРАДИЦІЇ СВОЄЇ РОДИНИ

У кожної родини є справи, які усі роблять разом,
допомагають одне одному.

Є правила, яких дотримуються всі члени родини.

Є сімейні традиції, яких бабуся й дідусь навчили
маму й тата, а вони вчать тебе.

Розглянь малюнки. Розкажи, що ви любите робити в сім'ї разом. Подумай чому.

МОЇ ДОМАШНІ УЛЮБЛЕНЦІ

Коти і собаки — найбільш популярні домашні улюбленці у світі. Люди піклуються про них: годують, надають житло, слідкують за здоров'ям.

- 1** Розкажи, яка тваринка живе у твоєму домі. Про якого домашнього улюбленця ти мрієш?

- 2** Розглянь малюнки. Розкажи про догляд за котами.

- 3** Розкажи, як треба піклуватися про собаку. Які предмети допоможуть у цьому?

Домашні улюбленці мають свої звички.
Дізнайся про це перед тим, як завести тваринку.

4

Розглянь малюнок. Розкажи, які звички схожі у хатнього кота та його диких родичів — тигрів та левів.

Деякі люди жорстоко поведуться зі своїми домашніми тваринами: б'ють їх, закривають у приміщеннях, забувають погодувати. Це неприпустимо! Будь добрим до тварин!

5

Чому бездомні тварини можуть бути небезпечними? Як їм можна допомогти?

Не підходь до бездомних тварин близько!
Скажи про них дорослим.

Рослини, які людина вирощує, щоб прикрасити помешкання, називають кімнатними.

1

Розглянь малюнок. Чи зручно Назару та Ганні в кімнаті? Чому? Подумай, як правильно прикрашати кімнату рослинами. Які рослини є у твоєму класі?

2

Пригадай, які умови потрібні для росту рослини. Розкажи, що ти використовуєш для догляду за кімнатними рослинами.

Я ДОГЛЯДАЮ ЗА КІМНАТНИМИ РОСЛИНАМИ

1

Познач свою думку на шкалі. Поясни свій вибір.

За кімнатними рослинами потрібно доглядати.

Ні

Так

Щоб рослині було затишно у твоїй кімнаті,
дізнайся про те, як за нею доглядати.

2

Василько вирішив прикрасити кімнату фіалкою. Він дізнався, що потрібно фіалці. Допоможи Василькові обрати правильний режим догляду за рослиною. Вибери необхідне.

Догляд за фіалкою

Де в кімнаті розмістити рослину?

там, де більше світла

там, де менше світла

Як поливати?

багато води

мало води

часто

зрідка

зволожувати
ґрунт

наливати
в піддон

обприскувати

КОЛИ Я ВДОМА ОДИН

1

Ти можеш залишатися вдома один/одна. Щоб почуватися в безпеці, користуйся правилами.

Нікому не відчиняй двері!

Незнайома людина

Допоможіть!
Це терміново!

Мене прислала
твоя мама.

Я — електрик.
Я прийшов перевірити...

Ти

Подзвоніть
сусідам, вам
допоможуть
дорослі.

Мені
не дозволяють
відчиняти
двері.

ВИВЧИ НОМЕРИ ТЕЛЕФОНІВ

101 Служба пожежної охорони

102 Поліція

103 Швидка медична допомога

Мама

Тато

Бабуся

Дідусь

Тітка

Дядько

2

Розглянь малюнки. Про які правила безпеки вони нагадують?

Тема 2. Хто живе у моєму домі?

Щоб тобі було спокійно і затишно наодинці вдома,

почитай книжку

, намалюй картинку

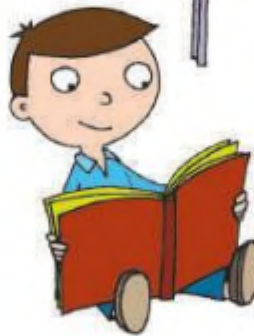

побудуй вежу з конструктора

3

Розглянь малюнки. Що роблять діти? Чи можеш ти робити так само, коли наодинці вдома?

4

Коли ти вдома наодинці, зліпи акваріум з веселими рибками.

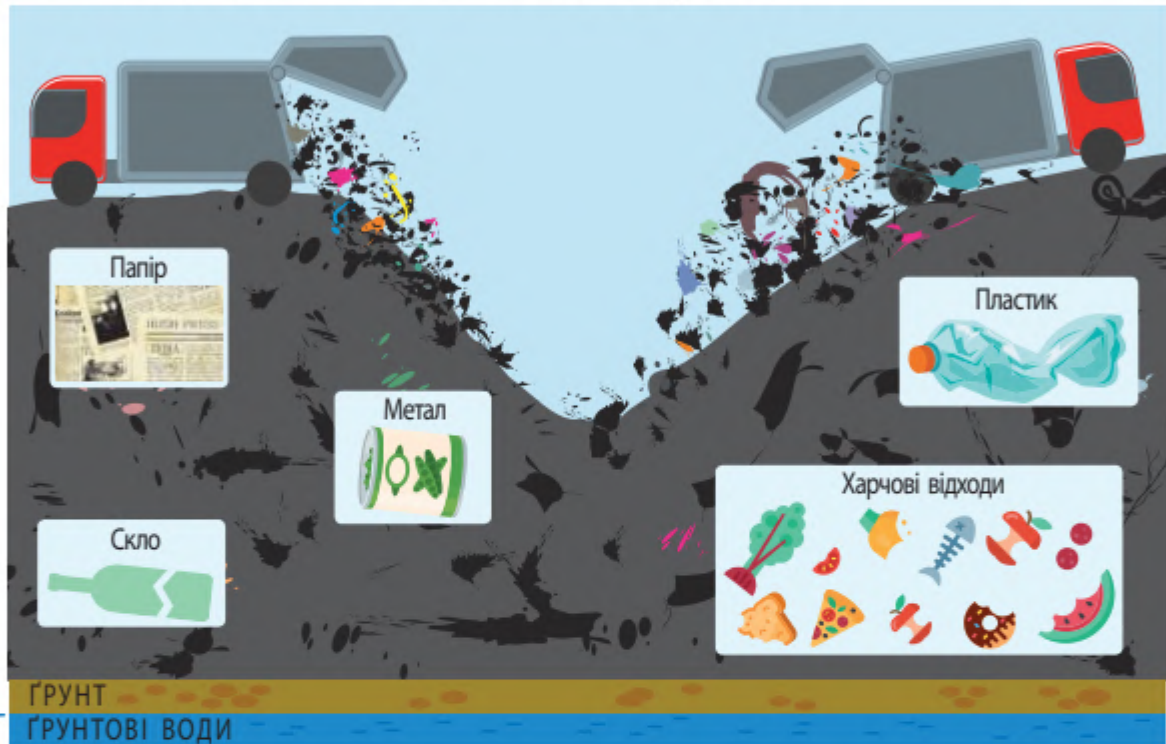

КУДИ ЗНИКАЄ СМІТТЯ?

Кожного дня ти викидаєш сміття. Із смітника його везуть на звалище або завод з переробки відходів. Сміття на звалищах забруднює повітря, воду, ґрунт.

1

Розкажи, що ти зазвичай кидаєш у смітник.

Відходи можна переробити.
Старі речі можуть отримати нове життя.

2

Поміркуй, що можна отримати в результаті переробки відходів. Чи знаєш ти, як сортувати сміття?

Тема 2. Хто живе у моєму домі?

3

Розкажи, у які контейнери викинуть сміття після свята. Чому важливо сортувати сміття?

4

Зроби апплікацію зі старих газет.

МОЇ ЗАБАВИ ВЗИМКУ

Щоб бути здоровим, гуляй узимку з друзями
та подругами на свіжому повітрі.

1

Розглянь малюнки. Що відбувається? Розкажи про те, що ти
любиш робити взимку.

Щоб не захворіти взимку, треба одягатися
відповідно до погоди.

2

Знайди двох однакових сніговиків.

Я ЧЕКАЮ НА СВЯТОГО МИКОЛАЯ

За легендами, проти ночі 19 грудня до дітей приходять Святий Миколай. Слухняним і працюючим дітям Святий Миколай покладе під подушку (або на підвіконня, або у шкарпетки, або в чобітки) подарунок. А неслухам і ледарям — різочки.

Розглянь малюнки. Розкажи, як поводитися діти впродовж року. Як ти гадаєш, чи отримають вони подарунки від Святого Миколая? Чому?

Я ПРИКРАШАЮ ЯЛИНКУ ДО НОВОГО РОКУ

До святкування Нового року прикрашають ялинки. Щоб зберегти природу, виготовляють штучні ялинки.

- 1** Знайди на ялинках іграшки однакової форми. Назви їх. Укажи колір.

- 2** Розглянь малюнки. У якій послідовності відбувалися події? Чому треба дотримуватися правил пожежної безпеки?

- 3** Зроби одну з ялинок на вибір. Подаруй її сусіду (сусідці) по парті.

Я ЗУСТРІЧАЮ ДІДА МОРОЗА

На Різдво і Новий рік до дітей з різних країн світу приходить свій Дід Мороз з подарунками. У різних країнах Діда Мороза називають по-різному. В Америці — Санта Клаусом, в Італії — Баббо Натале, в Японії — Одзі, а у Фінляндії — Йоулупуккі.

Розглянь малюнки. Хто на них зображений? Розкажи, як ти зустрічаєш Діда Мороза. Про які подарунки мрієш?

Санта Клаус

Йоулупуккі

Баббо Натале

Дід Мороз

Одзі

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

1 КЛАС. ЧАСТИНА 1

Навчальний матеріал підручника

«Я досліджую світ. 1 клас» зорієнтований:

- на засвоєння учнями початкових знань про навколишній світ згідно навчального курсу «Я досліджую світ»
- формування в учнів розумових і практичних умінь та навичок
- закріплення вивченого матеріалу
- формування в учнів досвіду самостійної роботи
- рефлексію навчальної діяльності

